

SPINET

Postbus 48, 6590 AA Gennepe
secretariaat-cssp@missie-geest.nl
www.missie-geest.nl
IBAN NL72RABO0116166444
BIC RABONL2U

SPIRITIJS NEDERLANDS TIJDSCHRIFT

Jaargang 73 no. 8

september 2018

Het Spiritijns gemeenschapsleven

(Kapittel 2018) door Martin van Moorsel

In 2012 nam het Algemeen Kapittel in Bagamoyo voor een animatieprogramma op te stellen voor heel de Congregatie. De derde fase van dit animatieplan, is gewijd aan het spiritijnse gemeenschapsleven. *“Het leven in gemeenschap is een essentieel element van onze spiritijnse roeping, zo staat het in onze Leefregel (SLR 28).*

Samengeropen in Christus' Naam (Mt. 18,20), is de gemeenschap bedoeld om leven gevend te zijn voor ieder persoonlijk, voor ons gebed en voor ons ministerie. Zij wordt verondersteld de context te zijn waarbinnen wij de beslissende keuzes voor ons leven maken, voor onszelf, voor onze pastorale inzet en voor onze congregatie. Zij is noch een doel in zichzelf, noch een basis voor onze veiligheid en comfort, maar een hulpbron waaruit we de kracht putten om onze missie te vervullen. Een Amerikaanse Zuster van St. Joseph, zei het zo: *“Jezus is het fundament, het evangelie is onze opdracht en de gemeenschap is het middel”.*

Dat is precies de visie van Libermann: *“het apostolaat is het doel waarvoor de congregatie was gesticht, het gemeenschapsleven is het middel waardoor we dat doel trachten te bereiken”.* (Règle provisoire)

Voor Libermann was het leven in gemeenschap de kern van zijn concept van zijn missionaire Congregatie. En ook toen hij de fusie aanging met de congregatie van de H. Geest, benadrukte hij het belang van dat leven in gemeenschap. *De congregatie heeft het leven in gemeenschap tot haar fundamentele regel gemaakt, zegt de herziene Regel van 1849, al haar leden zullen steeds in gemeenschap leven (ND, X, 457).* Diegenen die niet in staat zijn om in gemeenschap te leven of die dat niet wensen, mogen niet tot de congregatie worden toegelaten:

Men moet ervoor zorgen om diegenen uit Huis weg te zenden, die niet in staat zijn om getrouw de Regel te volgen en in vroomheid en liefde te midden van hun confraters te leven, zoals het gemeenschapsleven dat vraagt. (ND, X, 457).

Libermann verklaart zelf waarom hij het leven in gemeenschap zo belangrijk vindt: *In gemeenschap levend en in alles aangestuurd door eenzelfde overste, maakt, dat datgene wat gerealiseerd wordt meer betekenis krijgt dan wanneer het door iemand alleen wordt gedaan... er zit meer overtuiging in de uitvoering ervan, meer lijn en eenheid in de actie, alles is dan*

regelmatiger en beter overdacht... Bovendien zullen, omdat iedereen de plaats zal krijgen waarvoor hij het meest geschikt is, de taken beter worden uitgevoerd. (ND, II, 71).

Hij zag vooral dat het gemeenschapsleven essentieel is voor de stabiliteit en de groei van de werken van de Congregatie en voor de persoonlijke heiliging van de confraters van wie de doeltreffendheid van het missionaire werk van de congregatie afhangt. (ND X, 454).

Hij benadrukte echter dat het leven in gemeenschap niet alleen een kwestie van fysiek samen zijn was om zo efficiënter te kunnen werken, maar dat het ging *“om een eenheid van geest en hart ten dienste van een gemeenschappelijk doel”* (ES, 141) en tegen het einde van zijn leven, betreurde hij de neiging van bepaalde confraters om het communiteitsleven te laten vallen ten voordele van het apostolaat, als zou het communiteitsleven een hinderpaal zijn voor het missiewerk. Libermann beschouwde deze manier van handelen als een foutieve missie-ijver, die uiteindelijk de specifieke missionaire visie van de congregatie zou ondermijnen (ND, XIII, 293-394).

Tot de meest uitdagende teksten van de laatste algemene kapittels behoren de pagina's over het leven in gemeenschap van de Spiritijnen. Zo zegt het kapittel van Maynooth

“De confraters moeten er vaak aan herinnerd worden dat het leven in gemeenschap, niet zomaar een regel van praktische aard is, maar een essentiële inspiratiebron voor het volbrengen van hun zending. We worden er samen sterker van, door ons persoonlijk en gemeenschappelijk gebed, door het delen van ons geloof, door de vriendschap en wederzijdse steun (Maynooth 3.8).

De confraters moeten interesse tonen voor elkaars werk en zij die samen werken moeten dit in teamverband doen en niet elk afzonderlijk. De gemeenschap is de plaats waar we ons kunnen bezinnen en kunnen nadenken over onze zending, en waar we elkaar wederzijds kunnen bemoedigen, met name de confraters die het op dat moment moeilijk hebben (Maynooth 3.9). Elke structuur blijft een lege huls, als niet elke confrater bereid is om zich geheel te geven aan de geest en aan het ideaal die er de ziel van zijn. Dat vraagt niet minder dan een dagelijkse bekering (Inleiding, 4.9).

Spiritijnse Identiteit: beschikbaarheid

Om de spirituele traditie van een religieuze congregatie te begrijpen, volstaat het soms om enkele sleutelwoorden uit die traditie te identificeren en deze vervolgens te volgen, teruggaande in het verleden. *“Als het ware om het punt te ontdekken waar een draad begint”*. Als wij nadenken over onze gemeenschappelijke spiritijnse cultuur zouden ook wij er baat bij kunnen hebben om datzelfde te doen, persoonlijk en als gemeenschap. Welke zijn dan die sleutelwoorden uit onze spiritijnse geestelijke traditie? Zonder twijfel zouden we dan termen vinden als: *“missie, gemeenschap, de armen”*.

Onze welbekende Nederlandse medebroeder Henry Koren, die lange tijd werkzaam is geweest in de Verenigde Staten, was van mening dat het begrip *“beschikbaarheid”* centraal staat in ons spiritijns charisma. *“Het komt me voor dat we de beleving van onze spiritualiteit het best kunnen beschrijven als “een evangelische beschikbaarheid, steeds een en al oor voor de Heilige Geest die zich in de concrete situaties van het leven manifesteert”*.

Deze beschikbaarheid heeft twee kanten: beschikbaar zijn voor God en voor onze broeders en zusters; zij houdt in *“een bewust blijven reflecteren op de manier waarop je het leven ervaart in zijn voortdurende ontwikkeling.”* En ook een bereidheid om het verleden los te laten waar dat niet langer relevant is voor onze tijd.

Het hart van de missionaire spiritualiteit van de sociëteit van Libermann was een totale beschikbaarheid in de handen van de Heer in dienst van degenen die uitgesloten en veracht werden. Zo stond het in de Acte van Toewijding, die iedere medebroeder moest uitspreken bij zijn vertrek naar de missie. In ons persoonlijk leven en in ons ministerie vertaalt deze beschikbaarheid zich in een openheid voor en een vreedevolle volgzaamheid aan de werking van de Heilige Geest. *“Uzelf bent het schip, uw hart is het zeil, de Heilige Geest is de wind. Zijn adem blaast in onze wil en stuwt de ziel naar het doel dat God voor ogen staat”* (ND VII, 148). Het belangrijkste gebed van de spiritijn is daarom dat van Libermann zelf: *“O goddelijke Geest, doe mij uw zachte stem verstaan... Ik wil voor U zijn als een licht veertje, opdat uw adem het heenvoert waar hij wil en ik er nooit de minste weerstand aan bied”* (Comm. St. Jan 123).

Het woord “beschikbaarheid” komt vijf keer voor in onze spiritijnse leefregel: het betreft een essentiële eigenschap van onze missionaire roeping.

- Een bereidheid *“om daar heen te gaan waar de congregatie ons zendt”* (SLR 25).
- Net als Maria beleven wij onze missie in een algehele en vrije volgzaamheid aan de Heilige Geest, met totale wegschenking van onszelf en in volledige beschikbaarheid voor de zending van Jezus (SLR 5, 75).
- Het doel van onze religieuze professie is, om de Heilige Geest ons geheel en al in bezit te laten nemen en van ons instrumenten te maken, totaal beschikbaar voor de dienst van het Evangelie (SLR 60,74).
- Maar de inspiratie van de Heilige Geest is niet alleen een kwestie van persoonlijke interpretatie. Zij is de vrucht van een proces van overleg in gemeenschap.
- En uiteindelijk wordt ze voor ons concreet vertaald door hen aan wie wij de dienst van het leiderschap hebben toevertrouwd (SLR 77, 77.1 en 77,2).

Medebroeders in de avondschemering van hun leven:

Momenteel zijn allen, van oorsprong Nederlandse medebroeders, aanbeland in die fase van het leven. Ze hebben de gemiddelde leeftijd van 82 jaar, maar velen zijn nog wel actief (mantelzorg, liturgie, assistenties, taken in huis etc.).

Onze Algemeen overste citeert in zijn brief over het gemeenschapsleven het kapittel van Maynooth en Torre d’Aguilha: *“Het getuigenis van onze zieke confraters en zij die, in de avondschemering van hun leven op rust zijn, blijven deel uitmaken van de zending van de congregatie. Het is een logisch vervolg van hun leven als missionaris, op een nieuwe maar misschien wel een diepere manier.* (Maynooth, Inleiding, 4.16; Torre d’Aguilha, 5.4.4).

In onze wereld, waar mensen vaak geëvalueerd worden volgens de maatstaf van hun bekwaamheid tot produceren en consumeren, en waar ouderen vaak terecht komen in isolatie en vergetelheid, kan de betekenis van het getuigenis van onze oudere en zieke medebroeders, die in een gemeenschap leven en met vreugde, waardigheid en genade hun beperkingen en grenzen accepteren, niet onderschat worden.

Internationale en interculturele karakter van de Congregatie:

Van groot belang deze laatste jaren in de Congregatie, is de groeiende bewustwording van het groter wordende internationale en interculturele karakter van onze congregatie. Deze mondiale dimensie maakt integraal deel uit van onze spiritijnse zending in de wereld van

vandaag en is niet alleen een onvermijdelijk gevolg van de geografische expansie van onze verbintenissen. Maynooth zegt: In een wereld waar conflicten, racisme en de cultus van het individu overal aanwezig zijn, *“zeggen wij aan onze broeders en zusters, door ons samen in te zetten, wij die afkomstig zijn uit zo verschillende plaatsen en culturen, dat de eenheid van het menselijk ras niet zomaar een niet te verwezenlijken droom is. In die zin, is ons leven in gemeenschap een integraal deel van onze zending, een krachtig getuigenis van de boodschap van het Evangelie”* (Maynooth, p 122). Torre d’Aguilha zegt dat leven in een internationale gemeenschap *“Een antwoord is op de oproep die de Geest aan ieder van ons richt, om te getuigen van een nieuwe kwaliteit van menselijke solidariteit, die het individualisme, het ethnocentrisme en het nationalisme overstijgt”* (Torre d’Aguilha, 2.1).

In zijn brief over het gemeenschappelijk leven schrijft ons de Algemeen Overste: ‘De overgrote meerderheid van onze circonscriptions bestaat uit medebroeders met een zeer verschillende culturele achtergrond, door de Heilige Geest verenigd in eenzelfde missie. Als we geloofwaardige getuigen willen zijn van het Evangelie in een verdeelde wereld, dan zijn we geroepen om echt interculturele gemeenschappen te vormen. Plaatsen die voor ons een echt gezamenlijk thuis vormen, waar het niet zo is dat sommigen er echt bij horen en anderen niet. Waar niet één cultuur dominant is maar waar ieders culturele identiteit zich kan uitdrukken en in haar waarde erkend worden. Waar de verscheidenheid zelf als waarde gekoesterd wordt als een verrijking voor de visie waaruit we samenleven’.

John Fogarty haalt het boek aan van de Engelse spiritijn Tony Gittins

“Onze Missie beleven op een Interculturele Manier”, waarin hij betoogt dat enkel goede wil onvoldoende is om dat doel te bereiken. Daar is persoonlijke inzet en bekering voor nodig van alle leden van de gemeenschap, en tevens de wil om de daartoe nodige bekwaamheden te verwerven. Het moet duidelijk zijn dat leden van eenzelfde gemeenschap, verenigd door eenzelfde geloof en die een gemeenschappelijke roeping delen en een gemeenschappelijke visie, geroepen zijn tot meer dan simpelweg multicultureel samenleven. Zij zijn geroepen, om in een gezamenlijke inzet uit die culturele diversiteit in hun gemeenschap iets nieuws te scheppen. En wel een “thuis” waar eenieder, zonder de kern van zijn eigen cultuur te verliezen, bereid is uit zijn eigen “comfortzone” te treden en zich te laten veranderen door de aanwezigheid van de ander.

Zoals Gittins met veel details aantoont, is onze eigen persoonlijke cultuur een wezenlijk deel van onze sociale persoonlijkheid en ook een belangrijke factor in het tot stand komen van onze eigen geloofsbeleving. In een gemeenschap met mensen van verschillende culturele achtergronden vind je heel verschillende opvattingen over familie, autoriteit, interpersoonlijke verhoudingen, privacy, gastvrijheid, tijd, de betekenis van rituelen, enzovoort. Op dezelfde manier brengen we in de spiritijnse context verschillende opvattingen mee over enkele van de wezenlijke elementen van onze levensstijl: armoede, gemeenschap, leiderschap en dergelijke.

Veel van onze misverstanden en spanningen vinden hun oorsprong in onze verschillende culturele perspectieven. Als je beetje bij beetje een echt interculturele gemeenschap wilt opbouwen, dan moeten de leden daarvan zich engageren in een gezamenlijke zoektocht die voert tot de ontdekking van elkaars cultuur, door dialoog en persoonlijke studie, en ons brengt tot de nodige aanpassingen om te komen tot wat in feite een nieuwe cultuur is, - in ons geval een nieuwe spiritijnse cultuur – (Bagamoyo 4.1) – waarin iedereen thuis is. Van meet af aan zijn wederzijds vertrouwen en respect wezenlijke elementen, zoals ook ieders openheid tot

bekering en verandering, met name ten opzichte van “onverloste” elementen in eigen cultuur en inzichten, die in alle culturen bestaan. Als we samen nadenken over het thema “communititeit”, schrijft ons John Fogarty, moge dan de Heer ons begeleiden en inspireren op onze tocht. Hij die tot ons is gekomen om één grote familie te scheppen, verenigd in een liefde, die natuurlijke familiebanden en een etnische verwantschap overstijgt.

Een interculturele gemeenschap kan volharden, zo zegt T. Gittens, als ze durft te leven uit het geloof in God, als ze gemotiveerd is door het charisma van de congregatie en zich inspant om een afstraling te zijn van de zending van Jezus. Daar is een gemeenschappelijke geest en een missionair engagement. In zulke gemeenschappen kan de meerwaarde van ieders eigen culturele inbreng tot zijn recht komen, niet alleen buitenshuis maar allereerst binnen de eigen gemeenschap.

‘Een van hart en een zijn geest’

Tijdens de ontmoeting van Paus Franciscus met Algemeen Oversten werd hem gevraagd wat hij verwachtte van de religieuzen in de Kerk van vandaag? Zijn antwoord was *“Weest getuigen van een andere manier van omgaan met de dingen, een andere manier van handelen, van leven. Het is mogelijk om in deze wereld op een andere manier te leven”*.

In een bijeenkomst met religieuzen zei de Paus; conflicten zijn onvermijdelijk in elke familie; in zekere zin zijn ze zelfs noodzakelijk voor eerlijke en waarachtige intermenselijke betrekkingen in een gemeenschap.

Niettemin, het is van wezenlijk belang de conflicten die er in de communititeit bestaan te onderkennen, er heel direct mee om te gaan, en wel met “Eucharistische tederheid”, en, waar nodig, met professionele hulp van buiten. Als we nederig genoeg zijn om de spanningen en conflicten onder ons te onderkennen, en moedig genoeg om er een antwoord op te geven, dan kunnen wij, als religieuze missionarissen een krachtig getuigenis geven van de humaniserende kracht van het Evangelie. We hebben het nodig, voortdurend eraan herinnerd te worden dat *“broederlijkheid het eerste en meest geloofwaardige evangelie is dat we prediken”*.

Wat wezenlijk is voor een echt communitieitsleven zijn de belangstelling voor elkaar en wederzijdse ondersteuning. *“Wij hebben zelf behoefte aan datgene wat wij anderen willen bieden: vriendschap, respect, wederzijdse hulp, de bereidheid om uitdagingen aan te gaan en anderen uit te dagen waar dat nodig is; bemoediging, liefde en vreugde”* (Maynooth p. 116, Franse tekst). Het is duidelijk dat een vernieuwing van ons communitieitsleven in de congregatie afhangt van onze bereidheid om samen de kernvragen rond missie en stijl van leven centraal te stellen, met een bijzondere aandacht voor de tekenen van de tijd waarin we leven.

Dromen van een nieuw begin

Laat ik eindigen met een stukje uit de inleiding die Frans Timmermans een paar maanden geleden gaf aan onze nieuwe medebroeders, wat hij noemde ‘Dromen van een nieuw begin’.

“De religieuzen in Nederland zijn niet bij de pakken neer gaan zitten.

Samen zijn we ons nog steeds bewust dat we een missie hebben, nu in Nederland, en dat we ons moeten blijven richten op de toekomst. Al die ordes en congregaties zijn verbonden in de KNR: een overkoepelend orgaan waarin we samen blijven nadenken, bidden en samenwerken. De KNR-organisatie is hecht en wordt mee gedragen door leken. Prof. de Groot van het bisdom Haarlem heeft enkele tientallen jaren geleden gezegd, dat in onze streken het geloof leek

verdampt. Wat de kerk betreft is de glans van vroeger er wel af, en ook haar prestige en de status van priesters en zusters. Het grote misbruikschandaal uit het verleden heeft daar veel toe bijgedragen. Maar er leeft nog zoveel in die wat verschrompelde kerk, er is nog zoveel idealisme en ondanks de vergrijzing gebeurt er nog zoveel.

Er leeft ook nog veel van het oude christelijk erfgoed onder de mensen, ook onder de jeugd. We willen daarin geloven en op een nieuwe manier met de mensen samen de draad weer oppakken. Nieuwe missionaire taken dienden zich aan, de laatste twintig jaar.

De mensen aan de rand van de samenleving. Vluchtelingen en migranten die in dit land zo moeilijk een plaats vinden. Etnische minderheden die ook vaak als eilandjes naast elkaar leven en zo moeilijk in onze samenleving integreren. Nieuwe Nederlanders die hun plaats opeisen in dit land en ruimte vragen voor hun eigen waarden en zienwijzen en die van daaruit ook een bijdrage willen geven aan onze gemeenschap.

Het is waar: wij Nederlandse Spiritijnen worden steeds ouder en onze krachten nemen af. Maar uit onze internationale spiritijnse gemeenschap zijn nu medebroeders uit de jonge provincies van Afrika naar hier gekomen in een omgekeerde missie en in solidariteit.

De spiritijnse missie in Nederland moet doorgaan, en zij – jullie – zijn bereid om daar samen met ons jullie schouders onder te zetten. Die nieuwe missie hier moet nog voor een groot deel ontworpen worden en daar is veel creativiteit voor nodig. Het is voor ons samen een nieuw vertrekpunt en we weten nog niet waar het ons heen zal voeren.

Maar door welk dynamisme dat gedragen moet worden, en welke eisen dat stelt aan een echte internationale en interculturele samenwerking, dat wordt ons steeds duidelijker. Er ontbreekt nog wel het een en ander aan, maar we zijn op de goede weg. Het moet gedragen worden door een sterk geloof dat we samen delen, een sterk bewustzijn van een gezamenlijk charisma waarvan we de nieuwe vormen samen moeten ontdekken.

Een oprechte wil om te delen en te luisteren, naar elkaar en naar al die mensen die we samen willen dienen en die we niet op voorhand willen veroordelen. Bereid zijn om met weinig middelen veel te doen, zoals in het verleden. Elkaar te vertrouwen en bereid zijn om van elkaar te leren. Trouw te zijn aan de waarden en de idealen die we vanuit onze verschillende oorsprong hebben meegekregen.

Op zoek om de spiritualiteit van Poullart des Places en Libermann nieuw in te vullen en een nieuwe glans te geven. Zijn we klaar om in dat halfduister verder te gaan, samen, zoals zo vaak in het verleden? Daar willen we samen voor gaan.

Er is een oud spreekwoord hier als de toekomst niet helder is: “We zien wel waar het schip strandt”. Wij Spiritijnen zeggen liever: “We zien wel waar de Geest ons voert”.

Jarigen in september

6 Leo Gottenbos
15 Nelly Hermans

16 Zr. Miep Leek
17 Ko Gradussen

19 Judith Wilmer
30 Zr. Martina Janssen

Overledenen

12 juni In Velsbroek overleed een zus van broeder Piet Vaars en † Rob Vaars, oud-collega.

26 juli In Heijen overleed in de leeftijd van 86 jaar de heer Kusters, broer van † pater Harrie Kusters.

De nalatenschap van Broeder Lei van Hoef

Broeder Lei van Hoef, bij velen is zijn naam overgebleven met misschien nog wat vage herinneringen. Het vorig jaar werd ik door zijn zus uit Weert opgebeld. 'Er ligt hier nog een doos op zolder met brieven van Lei'. Ze vroeg of ik daar belangstelling voor had? Ik heb alles meegenomen en de inhoud bleek een schat aan waardevol briefmateriaal te bevatten. Beschouw het als het 'briefapostolaat' van broeder Lei van Hoef. Honderden brieven aan missionarissen, medebroeders,, weldoeners, en mensen die een gebed vroegen voor hun verdriet en

Links: Lei van Hoef

zorgen. Het waren nooit algemene, nietszeggende bedankjes, maar stuk voor stuk persoonlijk verwoord. De vraag van weldoeners om te bidden voor speciale intenties werden beantwoord met een troostend woord of een klein gebedje. Zoals al zijn medebroeders in Baarle had ook hij in zijn jonge jaren naar de missie gewild, maar na zijn geloften kreeg hij andere benoemingen Heel bescheiden en sereen heeft hij zijn taken in Nederland aanvaard. Eerst als schilder, later in de beveiliging van het Afrika Museum in Berg en Dal, het onderhoud van het park en verzorging van de dieren, en tenslotte de administratie van de propaganda. waarin hij zijn uiteindelijke roeping vond.

Lei maakte de villa voor velen bewoonbaar. In het begin hadden de directrice Maria van Gaal en de onderdirectrice Ineke Eisenburger hun kantoor op de benedenverdieping. Ook Arthur Panday en Nelleke de Koning, die de rondleidingen verzorgden, hadden er hun ruimte. Joop Hogema en naderhand ook Frans Timmermans konden er hun 'sabbatical' maken. Wanneer Cor Neven 's avonds moe terugkwam van het H.K.I. trof hij er een comfortabele kamer en een gemoedelijke gemeenschap. Henk Govers kon er zich met zijn grote verzameling Afrikaanse kunst en boeken nestelen. Broeder Sebast verzorgde er jarenlang de administratie van de Missiekalender en Broeder Liborius (Henk Hoekstra) genoot er van zijn oude dag. Zieke medebroeders vonden er onderdak: Klaas Hettinga, Leo van Kessel, Jan van Schayk, Martien Bodewes. Frits Versteijnen. Deze laatste werd door Lei tot aan zijn dood liefdevol verpleegd. Albert de Jong promoveerde er en schreef op een zolderkamertje zijn boeken. Twee Nigeriaanse medebroeders, Stanislaus Chukwube en Venantius Eze Umunakwe, kregen in de villa hun eerste Nederlandse taallessen, voordat zij benoemd werden voor de gemeenschap op Rotterdam-Zuid. Het zijn enkele namen die me te binnen schieten, maar er waren nog heel wat meer mensen die goede herinneringen hebben aan Berg en Dal. Met Mia van de Berg in de keuken was het een goed kosthuis. Ik herinner me de gezellige avonden in de soos. De kelders lagen volgestouwd met kleren en spullen voor Afrika, die via Clemens Roelevink van de 'Dritte Welt Aktion' in Elten, in containers naar Tanzania werden verstuurd. Lei had een keer lege dozen nodig en ging die halen bij Jan de Wit in Beek. Ontdaan kwam hij terug met het verhaal dat een magazijnbediende hem had toegesnauwd: 'maak dat je wegkomt, bietser', De uitgebreide correspondentie met Leo van Kessel die vanuit 'Ndanda Mission Press' interessante brieven schreef. Het waren de jaren 1989-1999, toen Leo worstelde met

zijn keelkanker. (Leo stierf 10 januari 2003 in Rotterdam). Van 1993 tot 1996 correspondeerde Lei met Eef Nass. Enthousiaste brieven vanuit Albanië over zijn missietaak daar. Maar ook Eef was ziek en stond onder doktersbehandeling. De brieven die ze elkaar schreven zijn bewaard gebleven. Eef en Lei waren 'soulmates'.

De administratie van de Propaganda wordt dit jaar overgedragen aan het provinciaal bestuur in Gennep. Jarenlang hebben Ineke Eisenburger en Zr. Marie Thérèse Versteegen hun beste krachten gegeven aan een moeilijk en taai werk, waar persoonlijk weinig eer aan te behalen valt. Hoe is dit allemaal in Berg en Dal begonnen? Als we in de geschiedenis teruggaan komen we de naam van Lei van Hoef tegen. Wie was Lei? Pater Frans van de Poel interviewde hem en ook dat interview is bewaard gebleven. Laten we Lei zelf aan het woord.

Lei, hoe lang doe je dit werk ? Sinds begin 1993. *'Wat deed je daarvoor?'* Voordat ik naar Baarle-Nassau ging was ik al werkzaam geweest als schilder en daar werd dankbaar gebruik van gemaakt door de toenmalige overheid. Omdat het mijn wens was ooit naar de missie te kunnen, heb ik gedurende enkele maanden bij de metselaars mogen werken, maar de dag na mijn eerste geloften werd ik weer aan het schilderen gezet. Eerst drie jaar in Baarle en vanaf 1961 tot 1973 als rondtrekkend maatje van broeder Ilborius. Op het eind van die periode was m'n belangstelling gewekt voor het werk rond het Afrika Museum: grasmaaien, in het park werken, voor de dieren zorgen en desnoods de kwast hanteren. Daar kwam nog bij dat, toen Chris Fakkeldij begin 1973 kwam te overlijden, er een econoom voor het huis nodig was en omdat daar weinig kennis voor nodig is kreeg ik deze taak toebedeeld. Later bleek dat je niet alleen cijfertjes moest noteren maar dat je zowat manusje van alles moest zijn. Goed, ik was toen nog jong genoeg om wat te willen en dat heeft geresulteerd in een, zij het over jaren gespreide, renovatie van het huls. We kunnen nu onderdak bieden aan missionarissen die wegens ziekte dicht bij een ziekenhuis moesten wonen. Het Radboud Ziekenhuis in Nijmegen is dichtbij en heeft goede faciliteiten. Velen hebben al kennis gemaakt met Dr. Dolmans of een van zijn collega's . Omdat het voor een kleine gemeenschap als wij hier zijn, moeilijk leven is met een dominante Overste, is deze functie nogal eens vacant, vandaar dat ik voor de vorm nog wel eens als zodanig dienst doe. We lijden er geloof ik niet al teveel onder.

Wanneer ben je dan bij de propaganda begonnen? Na tien jaar was het beter het werk rond het museum te laten voor wat het was en ben ik overgeschakeld naar de administratie van de propaganda. Ja, een hele overgang, zo van buiten naar binnen. Het is wel eens taai, maar het heeft zo z'n eigen aantrekkelijkheid. Vooral 's winters is het binnen beter dan buiten. De contacten met mensen zijn vaak dieper. Het is maar zelden dat mensen bellen of schrijven om een praatje te maken over het weer. Ja, je hoort wat nood aan, moet je de intenties voor de Joseph- of Pinksteractie er maar eens op nalezen. Propaganda is tweeledig: enerzijds probeer je mensen er toe te bewegen de werken van de Congregatie financieel te ondersteunen, maar zoals je weet gaan er weinig echte bedelbrieven de deur uit. Meestal zijn de brieven zoals Joop Hogema ze schrijft een beschouwing rond het gebeuren dat komt, met daaraan een verwijzing naar de situatie waarin mensen hier en in de missie dat beleven.

Hoe zit het dan met die acceptgiro? O.k. er is altijd een acceptgiro bij ingesloten, maar die is om het iedereen, die de missie wil steunen, te vergemakkelijken daaraan bij te dragen. Er wordt geen bedankje, hoe kinderlijk vertederend ook, verstuurd of er staat wel een gebed achterop. En ook de intenties die we voor de gebedsacties krijgen, worden, telkens weer, dringend bij de medebroeders aanbevolen. *Brengt het nogal wat in het laadje?* Over de omvang en de opbrengst van de acties laat ik me hier liever niet uit, dat hoort meer bij de provinciaal-econoom thuis. Laat ik er dit van zeggen: hij, Evert, zegt altijd: Ga zo maar door, we zitten goed. Hij zal bedoelen: we kunnen veel hulp verlenen en daar is het allemaal om

begonnen. Ineke Eisenburger heeft de leiding van de acties wat de algemene en technische uitvoering betreft en de Zusters Benedictinessen uit Heesch helpen bij de verzorging en verzending van het vaste adressenbestand.

Het zullen er wel veel minder geworden zijn in deze tijd? Omdat er veel van onze weldoeners op jaren zijn, ze zijn er als het ware mee oud geworden, komen er nogal wat uitvallers voor. Dit proberen we te ondervangen door op zoek te gaan naar nieuwe begunstigers door middel van proefadressen. Hele plaatsen waarvan we weten dat er voldoende katholieken wonen, worden dan aangeschreven in de hoop er weerklank te vinden. Het is niet meteen altijd raak, maar er zijn nog plaatsen te over waar de Congregatie kredietwaardig bevonden wordt. Wel moet op die wijze vaak van bestand gewisseld worden en dat betekent aan de lopende band adressen invoeren in de computer.

Jullie werken met moderne middelen ! Ja, tegenwoordig gaat dat sneller en kan een man nu meer doen als toen alles nog met de hand geschreven werd en er meerdere broeders of personeel van bulten voor nodig waren. Kom je wel eens in het viswater van medebroeders of andere fonds wervende organisaties ? Dat is onvermijdelijk en het wordt je ook niet altijd in dank afgenomen. Je moet niet vergeten dat onze naamsbekendheid het grootst is waar veel missionarissen vandaan komen. Om een voorbeeld te noemen: Volendam, vanouds bekend om zijn katholieke getrouwheid en zijn groot aantal missionarissen, is ons heel gunstig gezind, en naar ik hoop, zullen ze daarom Krelis Molenaar niet minder royaal helpen. Zo zijn er nog meer plaatsen te noemen. Als er paters of broeders zijn die er zich tekort gedaan voelen door onze acties, kunnen ze het beste contact opnemen met Evert Schoonderbeek, want die weet waar de opbrengst aan besteed wordt. ‘

Dit was dan weer zo ‘n man achter de schermen.

H. Tullemans

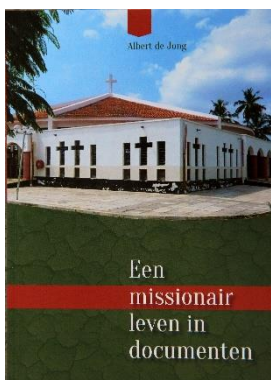

Pater Koos van der Pauw

7 maart 1928 – 29 juli 2018

Al tijdens zijn verblijf in het noviciaat kreeg Koos last van een pijnlijke ooraandoening, waarmee hij heel zijn verdere leven zou moeten leven. Na zijn priesterwijding ging hij in 1953 naar Gabon. In 1957 is hij voor enkele jaren in Nederland en in 1959 ging hij op eigen verzoek naar Brazilië. Daar heeft hij wonderen verricht in het stadje Perdigão volgens de toenmalige provinciaal van Nederland die hem in 1965 bezocht. Koos zorgde voor schoon drinkwater voor de mensen, bouwde er een college en een school voor de opleiding van onderwijzeressen en won er de harten van de mensen door zijn sociaal optreden. In 2004 kwam hij terug naar Nederland(Gemert) vanwege voortdurend geruis in zijn oren en andere gezondheidsproblemen. Hij verhuisde in 2010 mee naar Gennep en deed ondanks zijn slecht gehoor en het zich moeten verplaatsen in een rolstoel zo veel mogelijk aan alles mee. We zijn met veel bewondering getuigen geweest van zijn geloof, vertrouwen en volharding en bedanken hem daarvoor van harte.

RIJKDOM EN VALKUILEN VAN EEN KMM-INTERVIEW: ERVARINGEN VAN EEN NEDERLANDSE PRIESTER IN OOST-AFRIKA

Onderstaand artikel is overgenomen uit *IMPRESSIE 22 2018* een uitgave van het Katholiek Documentatie Centrum

Onlangs verscheen het boek *Een missionair leven in documenten* van Albert de Jong, lid van de Congregatie van de H. Geest. Albert de Jong is een groot deel van zijn leven werkzaam geweest in Tanzania en Kenia, zowel in parochies als in het onderwijs, in periodes tussen 1974 en 2014. Een van de documenten waar het boek op is gebaseerd is het zogenaamde interview van de KomMissieMemoires dat op 6 juni 1984 met hem is afgenomen door Martin Peters. Het interview, dat ruim

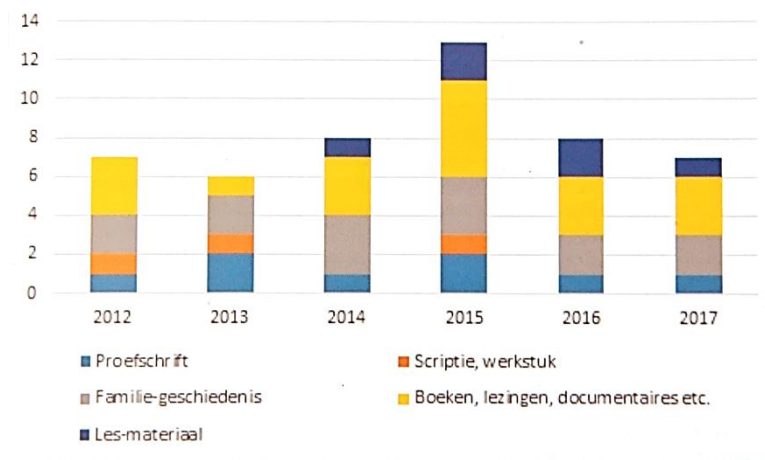
acht en een half uur duurt, is integraal opgenomen en beslaat ongeveer een derde deel van het boek.

De interviews van de KomMissieMemoires (KMM) zijn een begrip in de geschiedschrijving van de Nederlandse missiegeschiedenis, maar ook in de koloniale geschiedenis. Lange tijd was deze collectie van een duizendtal interviews, opgenomen in de periode 1977-2004, de grootste verzameling orale bronnen in Nederland. De KMM startte als een gezamenlijk project van CMC, KDC, Missio en de KRO met als doel de ervaringen van de Nederlandse missionarissen voor het nageslacht vast te leggen ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek. De commissie interviewde ongeveer tien procent van de Nederlandse missionarissen met de belofte dat de interviews vertrouwelijk zouden worden behandeld. De KMM-interviews vormen nog steeds een van de meest geraadpleegde bronnen van het KDC, getuige bijgaande statistische overzichten van de laatste 6 jaar.

	Aantal gebruikers	Proefschrift	Scriptie, werkstuk	Familie-geschiedenis	Boeken, Lezingen, Documentaires etc.	Les materiaal
2012	7	1	1	2	3	
2013	6	2	1	2	1	
2014	10	1		3	3	3
2015	135	2	1	3	5	124
2016	111	1		2	3	105
2017	69	1		2	3	63

Het gebruik van de interviews voor proefschriften, scripties of werkstukken, familiegeschiedenis en andere publicaties is vrij stabiel door deze jaren heen. Alleen het gebruik voor lesmateriaal vertoont afwijkende cijfers omdat de afdeling Geschiedenis van het Nederlands Katholicisme de interviews sinds 2015 als een vast onderdeel van het curriculum gebruikt om de bachelor-studenten in te leiden in oral history, waarmee zij dus meteen ook iets mee krijgen van missiegeschiedenis. Bijna alle gebruikers van de interviews zijn Nederlanders, wat gezien de taal niet verwonderlijk is. Toekomstige vertaalapplicaties kunnen het bereik aanzienlijk vergroten. Een enkele Indonesische onderzoekster of Canadees met Nederlandse wortels heeft ook gebruik gemaakt van de interviews. Ook zijn er verschillende

Nederlandse onderzoekers die in het buitenland wonen en werken, die op basis van de KMM-interviews onderzoek doen naar de geschiedenis van het land waar ze op dat moment wonen. Dit is hierbij in een staafdiagram weergegeven (grafiek 1).

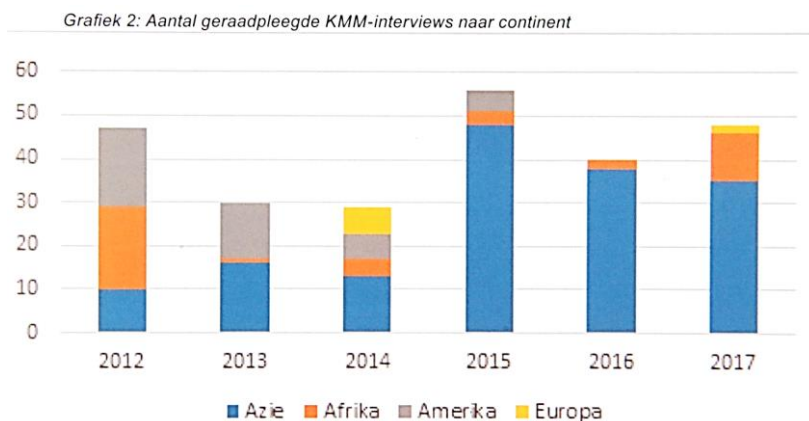

Grafiek 1: Doel van het gebruik van de interviews

Om het overzicht te houden is voor lesmateriaal van 1-100 een 1 geteld, en voor boven de 200 een 2. Een volgende vraag is hoeveel interviews er voor deze doelen zijn gebruikt, waarbij we meteen een schifting kunnen maken naar continent.

Ook dat kan in een staafdiagram worden weergegeven (zie grafiek 2).

Wat opvalt is de stijging van het aantal Azië-interviews. Dat komt voor een deel op conto van het lesmateriaal — voor de colleges worden elk jaar dezelfde dertien interviews gebruikt — maar voor een ander deel komt het voort uit een toegenomen belangstelling voor de missiegeschiedenis

in relatie met de koloniale en politieke geschiedenis van Nederlands-Indië en Indonesië. Dat zien we in proefschriften, maar ook in een aantal artikelen over de rol van de missionarissen tijdens de politionele acties. Ook voor Amerika -Curaçao- is er een link met de koloniale geschiedenis. Een ander onderzoek behelst de rol van de Nederlandse missionarissen in hun contacten met de inheemse bevolking in Noord-, Midden- en Zuid-Amerika. Een onderzoek in Afrika richtte zich op Zuid-Afrika en een ander op de rol van de Nederlandse vrouwelijke missionarissen in de gezondheidszorg in oostelijk Afrika, zoals het dovenonderwijs.

	Aantal interviews	Azië	Afrika	Amerika	Europa
2012	53	10	19	18	
2013	30	16	1	13	
2014	29	13	4	6	6
2015	56	48	3	5	
2016	40	38	2		
2017	48	35	11		2

HET GEBRUIK VAN ORALE BRONNEN VOOR ONDERZOEK

In het verleden is er veel onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid van orale bronnen. Herinneringen kunnen onbewust worden beïnvloed, zowel door persoonlijke gebeurtenissen in iemands leven als door de zogenaamde 'collectieve herinnering'. Voor sommige onderzoekers is die onzekerheidsfactor een reden om geen gebruik te maken van interviews. Andere onderzoekers gebruiken deze rijke bron wel, waarbij net als bij andere documenten een prudente historische bronnenkritiek wordt gehanteerd. Albert de Jong, zelf gepromoveerd op een analyse van 75 KMM-interviews, kwam in zijn proefschrift tot de conclusie dat mondelinge en schriftelijke bronnen onmisbaar zijn voor elkaar en met elkaar verbonden zijn. De ene keer is de schriftelijke bron complementair aan de mondelinge, de andere keer is het precies andersom (Albert de Jong, *Missie en politiek in Oostelijk Afrika. Nederlandse missionarissen en Afrikaans nationalisme in Kenya, Tanzania en Malawi 1945-1965*, Kampen 1994, p. 23-25).

Het nieuwe boek van Albert de Jong, dat op 2 maart 2018 werd gepresenteerd tijdens een minisymposium georganiseerd door de Stichting Nijmeegs Instituut voor Missiewetenschappen in samenwerking met het KDC, is een mooie illustratie van die onderlinge verbondenheid, en tevens van de rijkdom én de valkuilen van interviews. Zo gaf het interview met De Jong achtergrondinformatie over conflicten die in de corresponderende schriftelijke bronnen met de mantel der liefde werden bedekt of zelfs geheel niet aan de orde kwamen. De situatie werd in het schriftelijk materiaal daardoor soms mooier voorgesteld dan de werkelijkheid was, bijvoorbeeld in de brieven aan het thuisfront. Het KMM-interview gaat veel uitvoeriger in op de problemen waarmee Albert de Jong werd geconfronteerd, waarbij de hoge invoerrechten van westerse producten — de spiritijnen smokkelden via autobanden toiletpapier het land binnen! — maar een futilliteit was. Maar ook hier komen niet alle problemen aan de orde. Het is duidelijk dat kritiek op het beleid van Nyerere en zijn umajaa-politiek in de jaren tachtig in de taboesfeer lag. Pas in enkele zeer recente artikelen, eveneens opgenomen in de publicatie, doet Albert de Jong hierover een boekje open.

De rol van de interviewer is in de KMM-interviews relevant. Alle interviews zijn via een bepaald stramien opgezet, die een zekere speelruimte laat aan de interviewers. De door de wol geverfde Martin Peters — hij heeft 437 KMM-interviews afgenomen — weet goed door te vragen, maar aan de andere kant laat hij zijn eigen ervaringen (hij werkte jarenlang als missionaris in Ghana) soms teveel meespelen. Daarbij legt hij de geïnterviewde wel eens woorden in de mond of projecteert hij de situatie in Nederland op de situatie van de geïnterviewde. Maar die ervaringen zijn op andere momenten juist cruciaal om een goed beeld te krijgen. Door zijn vragen krijgen we te horen over de grote spanningen tussen de Nederlandse spiritijnen en de Afrikaanse priesters begin jaren zeventig. De Afrikaanse priesters eisten de betere parochies en invloedrijke posten op bij de bisschop. Het is opmerkelijk dat Nederlandse paters dus nog begin jaren zeventig gedwongen moesten worden de macht in de missiekerken uit handen te geven! Dat gold trouwens niet alleen voor de spiritijnen: ook andere Nederlandse missionarissen liepen daarin niet voorop.

Het boek van Albert de Jong laat zien dat het KMM-interview dat met hem is afgenomen tekortkomingen en valkuilen kent, maar dat het aan de andere kant een grote rijkdom biedt aan ervaringen van een Nederlandse priester in de recente kerkgeschiedenis van Tanzania en Kenia, van pastor in de krottenwijk van Kibera in Nairobi tot decaan van het gerenommeerde Tangaza University College.

Vefie Poels

Het boek: Een missionair leven in documenten is te bestellen voor € 15,00 excl. verzendkosten via secretariaat-cssp@missie-geest.nl

DAGBOEK juli - augustus 2018

- 19 juli Een gezellige drukte in het centrum van Gennepe vandaag, waar veel belangstelling is voor de doorkomst van de 4-daagselopers, die wel wat aanmoedigingen kunnen gebruiken, want het is warm en de weg naar de finish is nog lang.
- 20 juli Het Provinciaal Bestuur bezoekt de gemeenschap van Eindhoven en constateert dat de huidige bezetting best wat versterking zou kunnen gebruiken. Ook Rotterdam wordt met een bezoek vereerd en hier is de conclusie dat de bewoners uit hun jasje beginnen te groeien. Er zal hier dus uitgezien moeten worden naar een vakkundige "Schneider", die wat meer ruimte weet te creëren.
- 23 juli Van Mw. Ineke Eisenburger en zuster Marie- Therese Versteegen ontvingen wij een kort dankwoord: "Wij hebben enorm genoten van het afscheid dat u ons donderdag jl. hebt aangeboden. De hartelijkheid die uit de momenten van erkentelijkheid en dank sprak hebben ons veel goed gedaan. Beiden hebben wij ons altijd met veel plezier ingezet voor de werkzaamheden die nodig waren voor de fondswerving voor- en de naamsbekendheid van de congregatie. En natuurlijk zijn wij enorm geraakt door het feit dat u ons de bloemen hebt nagedragen. Ondanks de warmte staan ze hier prachtig in de vaas. Dus dank aan Marcel en aan Trudie! Nogmaals veel dank."
- 24 juli Het Provinciaal Bestuur heeft een vergadering in Brunssum met als agendapunt: de verkoop van ons huis in Weert.
- 25 juli Wij beleven de laatste dagen tropische temperaturen. Vandaag in Gennepe 35.5 graden. Zie ze puffen, die oud-Afrikagangers! Iedereen ziet uit naar een verfrissende regenbui. Gelukkig kent Spiritijenhof een ingenieus systeem van temperatuur-beheersing, dat de temperatuur binnenshuis zomer en winter op een draaglijk niveau handhaaft.
- 26 juli Harrie Tullemans heeft de gemeenschap van Gennepe vandaag uitgenodigd om bij hem op de pastorie in Oeffelt onder het genot van een heerlijk warme pannenkoek zijn verjaardag te komen vieren. Maar helaas, Margriet, de pannenkoekenbakster, heeft besloten om vanwege de extreme hitte dit pannenkoekenfestijn maar af te blazen en is op vakantie gegaan. Maar ze is nog niet van deze paters en broeders af, er wacht haar beslist een warme ontvangst bij haar terugkeer!
- 27 juli Vanuit Ethiopië ontvangen wij het bericht dat pater Iede de Lange door zijn medebroeders tot overste van de "Groep Ethiopië" is gekozen. Wij wensen hem veel wijsheid en gezondheid toe.
- 28 juli Tom Willemsen, van wie we kort geleden in dit blad nog meldden dat hij grotendeels verlamd in een ziekenhuis van Port of Spain (Trinidad en Tobago) in bed lag, zien wij vandaag doodleuk, zonder rollator, kruk of stok, Spiritijenhof in Gennepe binnen komen wandelen. Hij heeft in dit verre overzeese land dus wel een heel kundig chirurg weten te strikken, die blijkbaar het onmogelijke mogelijk weet te maken. Wij wensen Tom een voorspoedige revalidatie en een ontspannen vakantie toe.

Een bescheiden regenbuitje brengt ons aarzelend een beetje verkoeling.

29 juli Koos van der Pauw, wiens gezondheidstoestand al langere tijd te wensen overliet, is in de vroege morgen rustig in zijn slaap overleden. Moge hij nu zijn ingetreden in de Vrede en de Vreugde van zijn Heer.

30 juli Het Provinciaal Bestuur brengt een werkbezoek aan het Afrika Museum. Er wordt gedacht aan uitbreiding van het museum en als eigenaar is de congregatie daar natuurlijk ook bij betrokken. Ook wordt er een bezoek gebracht aan de villa "Poullart des Places", het huis waar onze Afrikaanse medebroeders wonen tijdens hun inburgeringsperiode, vooral voor taalstudie aan de Radboud Universiteit.

31 juli Harrie Zandbelt bezoekt Gennep in gezelschap van een oud-leerling van hem uit Bakouma (CAR), pater Patrick Mbea. Patrick is momenteel pastoor van een grote parochie in Bangui, de hoofdstad van de Centraal Afrikaanse Republiek, waar al jaren een burgeroorlog heerst. Hij is wel toe aan een beetje rust en ontspanning.

Toon Gruijters wordt vandaag opgenomen in het ziekenhuis van Boxmeer. Wij wensen hem een voorspoedig herstel toe.

1 aug. Gennep heet vandaag "Norbertusstad". 900 jaar geleden (1120) stichtte Norbertus van Gennep de Norbertijner kloosterorde. Om dit feit te gedenken bezoeken vandaag 120 Norbertijnen uit alle delen van de wereld, die in Rolduc in kapittel bijeen zijn, Gennep, de geboorteplaats van hun stichter. Gennep heeft zich goed op dit bezoek voorbereid en een passend programma samengesteld. Het is een indrukwekkend schouwspel om deze 120 monniken gekleed in hun witte habijt,

voorafgegaan door het plaatselijk Martinusgilde, in processie van het stadhuisplein naar de Martinuskerk te zien trekken. Na het programma hier in Gennep afgewerkt te hebben, reizen de pater Norbertijnen door naar Xanten in Duitsland, waar Norbertus ook zijn sporen nagelaten heeft. Een gedenkwaardige dag voor Gennep.

4 aug. Afscheid van pater Koos van der Pauw. De uitvaartdienst heeft plaats in de kapel van Libermannhof in Gennep, waarna hij in Gemert op het kloosterkerkhof in het kasteelpark ter aarde wordt besteld. Na de begrafenis is er weer de gebruikelijke koffietafel bij "Dientje".

5 aug. De H. Mis in Gennep wordt vandaag opgedragen voor de heer Jan Mollemans, een oud-collega van ons, die een jaar geleden in Frankrijk is overleden. Zijn vrouw is met enkele familieleden uit Frankrijk overkomen en is bij deze viering aanwezig. Frans Timmermans, die deze familie goed kent, gaat voor in de dienst.

- 7 aug. Het Provinciaal Bestuur gaat op bezoek bij Mgr. de Korte in Den Bosch. Onderwerp van gesprek is o.a. onze op handen zijnde installatie in de pastorie van Handel en ons functioneren binnen het pastorale team van de parochie van Gemert.
- 8 aug. Toon Gruijters wordt ontslagen uit het ziekenhuis en zal nog heel wat tijd nodig hebben om aan te sterken, voordat hij weer de oude is. Wij wensen hem een voorspoedig herstel toe.
- 9 aug. De temperatuur blijft nog hoog, vandaag weer 38 graden. De bewoners van Libermannhof en Spiritijnenhof blijven rustig binnenskamers, terwijl de natuur zichtbaar schreeuwt om water.
 Alexis Ndzalouma vertrekt naar zijn geboorteland (Kongo-Brazza) voor een welverdiende vakantie. John Onoja, daarentegen, keert vandaag van vakantie in Nigeria terug. Zijn verblijf in Nigeria is heel goed verlopen, maar goed en wel terug in Eindhoven, belandt hij al spoedig in het ziekenhuis als gevolg van een serieuze malaria-infectie. Gelukkig weet men in de Eindhovense ziekenhuizen hoe deze ziekte aan te pakken. Op dit ogenblik fietst John dan ook weer fluitend rond door Eindhovens dreven.
- 10 aug. Wij ontvangen bezoek van twee priesters uit Kongo-Brazza, vrienden van pater Johan Berndsen. Een van hen is spiritijn en werkt in Gabon, de ander is wereldheer en geïncardineerd in het Belgische bisdom Namen.
- 11 aug. Jan Retera heeft vandaag een val gemaakt en is voor onderzoek overgebracht naar het ziekenhuis in Boxmeer. Gelukkig heeft hij niets gebroken en vóór de avond is hij weer terug op Spiritijnenhof.
 Om 16.30 uur is er een feestelijke, goed verzorgde barbecue in Libermannhof, waarbij de bewoners van Spiritijnenhof ook uitgenodigd zijn. De troubadour Ger Keijzers begeleidt, onvermoeibaar tokkelend op zijn gitaar, de diverse gangen, bestaande uit worstjes, salades, kippenbilletjes ... enz... enz..., met een speciaal voor deze gelegenheid samengesteld repertoire van passende liederen. Na afloop oogst het team van de organisatie veel lof en keren alle gasten voldaan huiswaarts.
- 13 aug. Onze twee Kongolese gasten nemen afscheid van Gennep en hervatten hun reis door Europa en wij, Gennepenaars, worden getraakteerd op een fikse regenbui die ons een beetje van de verkoeling brengt, waar wij al dagenlang naar zitten uit te zien.
- 14 aug. Bezoek van Mgr. Peter Marzinkowski, emeritus bisschop van Alindao (CAR) en Mw. Abiba Samory, econoom van voornoemd bisdom. Abiba is in Europa om enkele bij de missie betrokken organisaties te bezoeken en zij doet daarbij ook Gennep aan om enige oud-collega's te ontmoeten. Zij schetst ons een zeer pessimistisch beeld van de CAR, een land dat al zes jaar gebukt gaat onder een burgeroorlog en waar diverse rebellengroepen de dienst uitmaken.
- 15 aug. Feest van Maria Tenhemelopneming, in de gemeenschap van Gennep gevierd als zondag. Pater Piet Rutten gaat voor in de eucharistieviering.
 Jan Retera gaat naar het ziekenhuis in Boxmeer om een scan te laten maken, die blijkbaar niets nieuws oplevert, want Jan mag meteen weer terug naar Gennep.
 Gerry Aben vertrekt op vakantie, zodat wij het tot 10 september zonder haar moeten stellen. Gelukkig is Liselotte er nog, bij wie wij met al onze problemen terecht kunnen. Intussen wensen wij Gerry een fijne vakantie toe.
- 16 aug. Pater Cyril Inam, een Nigeriaanse medebroeder, die aan het inburgeren is en zich momenteel vooral toelegt op het leren van de Nederlandse taal, gaat vandaag voor de eerste keer voor in een eucharistieviering in het Nederlands. Hij doet het helemaal niet

slecht, maar wij realiseren ons weer eens hoe moeilijk de Nederlandse taal is voor een buitenlander. Wij wensen Cyril een goede voortzetting van het inburgeringsproces.

Kees Bruin gaat op vakantie en slaat zijn tent tot 30 augustus op in West-Friesland, want ook in West-Friesland schijnt dit jaar de zon.

17 aug. Jan Retera wordt ter observatie opgenomen in Huize Madeleine in Boxmeer.

21 aug. Vrolijk op zijn elektrische fiets rondzwierend over Genneps dreven, wordt Pieter Pubben plotseling verrast door een groep gehaaste en onvoorzichtig overstekende struisvogels. Er is vaak minder voor nodig om iemand uit het evenwicht te brengen dan een hele vlucht struisvogels en Pieter houdt het dan ook niet recht. Meteen stromen er van alle kanten behulpzame mannen toe om hem weer op de fiets te helpen. Achteraf gezien valt de schade mee. De fiets mankeert niets en Pieter zelf heeft slechts enkele schaafwonden en een pijnlijke knie. Maar dit laatste ziet niemand. Met een doos hansaplast-tape en een flesje betadine zie je er over twee weken niets meer van. Sommige mensen moeten toch ook alles meemaken.

Gerard Hogervorst reist af naar Brazilië, waar hij meer dan vijftig jaar gewerkt heeft. Hij zal aanwezig zijn bij de viering van het gouden priesterfeest van Ko Gradussen in Sete Lagoas en ook zal hij Jo van de Laar op gaan zoeken in Itauna, die kortgeleden een zware darmoperatie heeft ondergaan. Waarschijnlijk gaat hij ook nog even een kaarsje opsteken bij het graf van de zalige pater Eustachius van Lieshout uit Aarle-Rixtel, van wie het op 30 augustus precies 75 jaar geleden zal zijn dat hij in Belo Horizonte overleed. Na zijn terugkeer in Gennep kunt u zeker een verslagje van zijn reis lezen in dit blad.

22 aug. Jules Habets krijgt bezoek van twee paters SCJ, oud-collega's uit Kameroen. Zij verblijven momenteel in hun huis in Nijmegen. Een van hen keert ondanks zijn 82 jaar binnenkort weer terug naar Kameroen. Het missievuur heeft hij blijkbaar al die 82 jaar brandend weten te houden in zijn hart. Wij wensen hem goede moed en een voorspoedige reis.

25 aug. Twee zusters Franciscanessen uit Oirschot brengen een bezoek aan Gennep: zuster Hilaria die vele jaren heeft samengewerkt met Pieter Pubben in het verzorgingshuis Ruijschenbergh in Gemert, en zuster Andrea die lang pastoraal werkzaam geweest is in Someren en daar Piet Meeuws heeft leren kennen. Deze zusters komen één- of tweemaal per jaar naar Gennep om, als daar nood aan is, de moraal van deze paters wat op te krikken. Wij zijn hen daar zeer dankbaar voor.

30 aug. Wij vieren in Libermannhof de terugkeer van Jo van de Wildenberg, die na een verblijf van meerdere weken in Norbertushof, weer in ons midden terugkeert. Wij hopen dat Jo zich in Libermannhof spoedig thuis zal gaan voelen.

Benoemingen

Het Provinciaal bestuur heeft de paters: Charles Eba'a Asse, John Onoja, Callistus Offor, Urbanus Kithuka en Cândido Luhuma benoemd voor de Provinciale Raad.